

R I K S L Ø N N S N E M N D A Kjennelse av 14. juni 1966  
i sak nr. 1/1966

Norsk Arbeidsgiverforening  
på den ene side

og

Landsorganisasjonen i Norge  
på den annen side

vedrørende tariffoppgjørene våren 1966.

Nemndas sammensetning:

Sorenskriver Kai Knudsen, formann  
Arbeidsdirektør Reidar Danielsen  
Professor Arnljot Strømme Svendsen  
Direktør i NAF Trygve Kleppe  
Sekretær i LO Einar Strand  
Direktør Knut Isachsen  
Forbundsformann Per Andersen

På arbeidsgiversiden voterer Trygve Kleppe og på arbeidstaker  
siden Einar Strand.

Partene møtte for lønnsnemnda, gjorde rede for saken og  
nedla påstand i møter den 6. og 7. juni 1966.

Etter at saken var drøftet i flere møter avsa Lønnsnemnda  
den 14. juni 1966

Kjennelse:

Twisten gjelder tariffrevisjonen mellom Landsorganisasjonen i Norge med tilsluttede forbund og Norsk Arbeidsgiverforening med tilsluttede organisasjoner og enkeltbedrifter vedrørende tariffrevisjonene våren 1966. Alt i alt omfatter tvisten ca. 230.000 arbeidere og funksjonærer.

Tariffrevisjonen 1966 ble innledet med at LO og NAF den 1. februar utvækslet sine krav. Som ved tariffrevisjonen i 1964 ble partens for de fleste fag enige om å forsøke en kombinasjon av forbundsvise og sentrale oppgjør. Enkelte spørsmål var av en slik art at de bare kunne løses felles for alle fagområder, andre var spesielle for de enkelte fag.

På et tidlig tidspunkt ble det oppnådd enighet om å avsette 9 øre innenfor den økonomiske ramme som måtte bli avtalt for årets tarifforhandlinger til bruk for partene under forhandlinger om de forbundsvise krav. Partene i hver enkelt tariffavtale skulle ved forhandlinger bestemme hvordan de 9 øre skulle disponeres. De forbundsvise forhandlinger om denne disponering ledet til enighet over hele linjen.

Hovedorganisasjonene ble også enige om at det skulle gis et spesielt lavtlønnstillegg innenfor overenkomstområder som enten i sin helhet eller for grupper eller bedrifter har et forholdsvist lavt lønnsnivå. Man ble enige om etter en fastsatt formel å avsette bestemte beløp for hvert overenskoms-område som tillegg til lavtlønte. Det samlede beløp som ble fastsatt for hvert område, ble disponert etter forhandlinger mellom de direkte tariffparter. I alle tilfelle lyktes det å komme fram til enighet gjennom forhandlinger.

De forbundsvise forhandlinger pågikk til først i april måned. Forhandlingsresultatet var betinget av at det ble oppnådd enighet mellom hovedorganisasjonene om de generelle krav.

Det lyktes hovedorganisasjonene å bli enige om alle de vesentligste spørsmål med unntagelse av spørsmålet om størrelsen av det generelle tillegg. På dette spørsmål ble det den 14. april brudd i forhandlingene.

LO hadde foretatt plassoppsigelser, og Riksmeklingsmannen la den 14. april ned forbud mot arbeidsstans. Etter en rekke meklingsmøter satte Riksmeklingsmannen den 20. april frem et forslag.

Meklingsforslaget ble anbefalt av begge parters forhandlere. Det ble videre enstemmig anbefalt av IC's sekretariat og av NAF's forhandlingsutvalg og arbeidsutvalg. Forslaget ble så sendt ut til uravstemning med svarfrist 13. mai.

Ved svarfristens utløp viste det seg at av de ca. 230.000 stemmeberettigede på arbeidstakersiden hadde ca. 162.000 avgitt stemme. Av disse stemte 93.600 mot forslaget og 68.400 for. Avstemningsresultatet for de forskjellige overenskomstområder var som følger:

	Ja	Nei
Arbeidsleder og Tekniske funksjonærer	681	64
Arbeidsmandsforbundet	2793	2262
Bekledningsarbeiderforbundet	5764	1993
Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	1602	1622
Bygningsindustriarbeiderforbundet	10118	9713
Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	1409	1036
Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund	2627	884
Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbundet	115	10
Jern- og Metallarbeiderforbundet	9878	38639
Jernbaneforbundet	111	35
Kjemisk Industriarbeiderforbund	6223	12577
Kjøttindustriarbeiderforbundet	1865	783
Kommuneforbundet	55	25
Litograf- og Kjemigrafforbundet	875	422
Lokomotivmannsforbundet	11	0
Losforbundet	56	44
Murerforbundet	1558	909
Norsk Nærings- og Nyttelsemiddelarb.forbund	5902	5547
Papirindustriarbeiderforbundet	3708	6752
Sjømannsforbundet	644	524
Skinn- og Lærarbeiderforbundet	508	216
Skog- og Landarbeiderforbundet	9	11
Skotøyarbeiderforbundet	1263	819
Tekstilarbeiderforbundet	3544	2662
Transportarbeiderforbundet	1857	1958
Treindustriarbeiderforbundet	2452	1518
Typografforbundet	2654	2535
Urmaker Svenneforbundet	50	
	<hr/> 68372	<hr/> 93569

Forslaget var dermed forkastet av arbeidstakerne med en overvekt av 25197 nei-stemmer. På arbeidsgiversiden ble forslaget vedtatt. LO varslet arbeidsstans fra 24. mai ved arbeidstidens slutt.

Etter samråd med Kommunal- og arbeidsdepartementet tok Riksmeklingsmannen den 13. mai da det forelå melding om at forslaget var forkastet, kontakt med partene. Riksmeklingsmannen fant imidlertid ikke grunnlag for fortsatt meklingsforhandling. Situasjonen ble deretter drøftet i et møte hos statsministeren den 14. mai med representanter for de to hovedorganisasjoner. Det ble i møtet enighet om at organisasjonene skulle ta kontakt med hverandre med sikte på å undersøke om det forelå grunnlag for å forsøke nye forhandlinger eller ny meklingsforhandling. Saken ble deretter drøftet i tillitsmannsmøter i Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningens Centralstyre. Representanter for organisasjonene møttes til drøftinger lørdag den 21. mai. De fant imidlertid ikke grunnlag for nye forhandlinger. Deretter var det etter henstilling fra Regjeringen et nytt møte hos statsministeren der situasjonen ble diskutert. Det ble konstatert at grunnlag for nye forhandlinger ikke forelå, og at partene anså det nytteløst å be Riksmeklingsmannen prøve et nytt initiativ. Partene fant heller ikke å kunne godta frivilling lønnsnemnd.

Etter henstilling fra Regjeringen samtykket Landsorganisasjonens sekretariat i en utsettelse av arbeidsstansen til den 31. mai 1966.

I statsråd den 21. mai fremmet Regjeringen proposisjon om lønnsnemndbehandling, og ved lov av 28. mai 1966, er bestemt:

"Tvisten mellom Norsk Arbeidsgiverforening og tilsluttede organisasjoner og enkeltbedrifter på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og tilsluttede forbund samt Norsk Bedrifts Elektriker Forbund og Norges Funksjonærforbund på den andre siden i samband med revisjon av tariffavtalene med utløp i tiden 31. mars til og med 31. mai 1966 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene.

Reglene i lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvis-  
ter får tilsvarende anvendelse."

Foruten de avtaler mellom NAF og LO som loven direkte omtaler  
gjelder Riksmeklingsmannens forslag av 20. april 1966 også en-  
kelte avtaler med utløpstid etter 1. juli 1966. Hvilke avtaler  
dette er fremgår av kapittel H, nr. 2 i meklingsforslaget.  
Hovedorganisasjonene er enige om at Lønnsnemndas kjennelse skal  
omfatte alle de fag som går inn under Riksmeklingsmannens for-  
slag av 20. april.

#### Riksmeklingsmannens forslag av 20. april 1966.

Da det ble brudd i forhandlingene den 14. april var partene  
kommet til noe nær enighet på alle vesentlige punkter med unn-  
tagelse av spørsmålet om størrelsen av det generelle tillegg.  
Under meklingen fant Riksmeklingsmannen grunnlag for å fremset-  
te et forslag. Foruten bestemmelser om generelle lønnstillegg  
inneholder meklingsforslaget bestemmelser i samsvar med de for-  
handlingsresultater som partene på forhånd var blitt enige om.

- A. Lønninger.
- B. Sykelønnsordningen.
- C. Sluttvederlag til arbeidstakere som blir sagt opp etter  
fylte 50 år.
- D. Lønn over bankkonto og 14-daglig utlønning.
- E. Arbeidstidsspørsmålet.
- F. Avtalen om godtgjøring for helligdager og 1. og 17. mai  
(A-ordningen).
- G. Bestemmelsene fra Fellesforslaget 1958, avsnitt A, pkt. I,  
II og III, om nedsettelse av arbeidstiden gjelder fortsatt.
- H. Spesielle forhold vedrørende enkelte overenskomster.
- I. Indeksregulering.
- J. Ikrafttreden.

En går i det følgende bare inn på de punkter i forslaget der  
det er krevet endringer.

### Lønninger.

Etter meklingsforslaget skal alle voksne arbeidere med virkning fra 1. mai 1966 gis et lønnstillegg på 18 öre pr. time, og fra 1. april 1967 et tillegg på 10 öre pr. time. Disse generelle tillegg kommer i tillegg til 9 öre pr. time som hovedorganisasjonene i protokoll av 7. mars ble enige om å avsette til bruk for partene under forhandlinger om de krav hvert enkelt forbund har reist overfor vedkommende bransje. Når det gjelder anvendelsen av 9-öres-tillegget viser meklingsforslaget til forhandlingsprotokoller som er oppsatt for hvert enkelt overenskomstområde. Av disse protokoller fremgår at partene på forbundsplanet har anvendt tillegget på forskjellige måter. I enkelte tariffområder er 9-öres tillegget også nyttet som et rent generelt lønnstillegg.

Foruten de lønnstillegg som er nevnt ovenfor inneholder meklingsforslagets del A særskilt bestemmelser om at det fra 1. mai 1966 skal gis et spesielt lavtlønnstillegg innenfor overenskomstområder som enten i sin helhet eller for grupper eller bedrifter har et forholdsvis lavt lønnsnivå. Fra 1. april 1967 gis et nytt lavtlønnstillegg som i alt utgjør 2/3 av lavtlønnstilleggene i 1966. Hovedorganisasjonene er blitt enige om det lavtlønnstillegg som skal stilles til disposisjon innenfor hvert overenskomstområde og det er blitt enighet om anvendelsen av dette i de enkelte overenskomstforhold.

Det er regnet med at lavtlønnstilleggene i gjennomsnitt for hele tariffområdet vil slå ut med 4,2 öre pr. time det første året og 2,8 öre fra 1. april 1967.

### Sykelønnsordningen.

Når det gjelder godtgjørelse for fravær som skyldes sykdom er ordningene i arbeidslivet ikke like for alle arbeidstakere. Enkelte grupper av arbeidstakere har rett til full lønn under de første 2 - 3 måneder av sykdommens varighet. Andre har ikke denne rett. De fleste arbeidstakere som ikke har rett til full lønn under sykdom som nevnt og som omfattes av denne tvist, vil falle inn under avtalen mellom NAF og LO om dagpenger under

sykdom og bedriftsulykker. Avtalen er opprinnelig av 7. januar 1957 og er endret 29. november 1957, 1. mars 1962 og 15. januar 1965. Etter denne avtale har arbeidere som blir syke rett til dagpenger i tillegg til ytelsene etter den offentlige sykestrygd. Dagpengenes størrelse er fastsatt i avtalen og avhenger av den inntektsklasse vedkommende arbeider er i.

I avtalen er inntatt en bestemmelse om at dagpenger ikke skal ytes de første 14 dager ( karenstiden ) regnet fra og med den dagen sykdommen inntreffer, dog slik at ved sykehusopphold . betales dagpenger fra innleggelsesdagen. Denne tillegstrygd finansieres ved premier fra både arbeider og arbeidsgiver. For arbeidere i lønnsklasse 7 ( 14.000,- og derover ) er premien kr. 3,- pr. uke. Av denne betaler arbeidstakeren kr. 1,10 og arbeidsgiveren kr. 1,90.

De som har lønn under sykdom betaler vanligvis bare premie til den offentlige sykestrygd.

Partene er enige om at det ikke er sosialt grunnlag for denne forskjell mellom arbeidstakere når det gjelder godtgjørelse for fravær som skyldes sykdom. Hovedorganisasjonene har gitt uttrykk for sitt prinsipielle syn på sykkelønnsordningen hvorav gjengis :

" Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen er enig om at det i prinsippet ikke er sosialt grunnlag for å opprettholde denne forskjell når det gjelder godtgjørelse for fravær som skyldes sykdom. De er derfor enige om at det endelige mål bør være en ordning som i realiteten likestiller arbeidere og funksjonærer på dette område. De er imidlertid klar over at man av hensyn til den økonomiske belastning og fordi omkostningene er så vanskelige å forhåndsberegne, må gå skrittvis til verks. Det er nødvendig å høste erfaring både for å fastsette tempoet for endringene og måten de skal gjennomføres på, herunder reduksjon av karenstiden og forhøyelse av dagpengene."

Av meklingsforslaget fremgår at partene er blitt enige om endringer i avtalen av 7. januar 1957 i 4 etapper :

Fra 1. juli 1966 reduseres antall karensdager fra 14 til 9. Samtidig forhøyes satsene for dagpenger noe. Fra 1. januar 1967 forhøyes satsene for dagpenger ytterligere.

De endringer som blir gjennomført i 1966 vil ikke medføre økede utgifter for bedriftene i dette år. Det er forutsatt at de utbetalinger som ordningen for dette år nødvendigvis skal dekkes av Riksreservfondet. Forbedringene fra og med 1. januar 1967 skal dekkes ved premieøkninger som i sin helhet skal bæres av bedriftene. Det er regnet med at forbedringene medfører en premieøkning svarende til 7 øre pr. arbeidstaker/time.

Fra det tidspunkt den offentlige syketrygd integreres i folketrygden, men senest fra 1. april 1968, gjennomføres ytterligere forbedringer. Da skal antall karensdager nedsettes fra 9-6. Dessuten skal det foretas ytterligere forhøyelse av dagpengene. Nøyaktig hvilke satser dagpengene blir forhøyet med er ikke bestemt. Forhøyelsen skal avgjøres slik at den samlede merutgift ved forhøyelsen og de merutgifter som følger av nedsettelsen av karenstiden skal svare til en utgift for bedriftene på 3 øre pr. arbeidstaker/time. Satsene i de enkelte klasser fastsettes etter forhandlinger mellom partene.

Fra 1. april 1969 gjennomføres siste etappe ved en forhøyelse av dagpengene således at de samlede sykepenger fra den offentlige syketrygd og tillegstrygden utgjør ca. 90 % av arbeidstakerens netto arbeidsinntekt, d.v.s. bruttoinntekt med fradrag av ordinære trygdepremier, ordinært skattetrekk og fagforeningskontingent.

Av meklingsforslaget fremgår at organisasjonene har bygget på at de premier som fastsettes skal være tilstrekkelige til å dekke utgiftene. Partene er enige om at dersom sykefraværet skulle utvikle seg slik at forutsatte utgifter ikke strekker til, skal det opptas forhandlinger om en tilpasning av bestemmelsene i sykkelønnsordningen. Det heter om dette at forhandlingene skal ta sikte på å skape balanse mellom tillegstrygdens inntekter og utgifter innenfor den økonomiske ramme som er fastlagt i avtalen mellom NAF og LO.



### I krafttreden.

Ifølge forslaget skulle dette tre i kraft fra en eventuell vedtagelse, men lønnstilleggene fra 1. mai 1966.

Alt i alt betyr meklingsforslaget et tillegg på 31,2 øre pr. time i 1966 (generelt tillegg på 18 øre pr. time, forbundsvise tillegg 9 øre pr. time og lavslønnstillegg på 4,2 øre pr. time). En regner med at dette innebærer en lønnsøkning i gjennomsnitt på 3,5 %. Fra 1. april 1967 gis et ytterligere generelt tillegg på 10 øre pr. time og et lavtlønnstillegg på 2,8 øre pr. time, tilsammen 12,8 øre pr. time.

For de enkelte arbeidstakere vil imidlertid tilleggene variere avhengig av resultatene av de forhandlinger som er ført på forbundsplanet.

Hver av partene har for Lønnsnemnda inngående gjort rede for de forhold som menes å ha betydning for den avgjørelse som skal treffes. Det vises i den forbindelse til Landsorganisasjonens Hovedinnlegg og til Norsk Arbeidsgiverforenings Fremstilling med bilag. Det vises til supplerende innlegg fra Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund og Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Dessuten vises til Norsk Arbeidsgiverforenings fremstilling særskilt vedrørende funksjonæravtalene.

Landsorganisasjonen i Norge har lagt ned følgende

#### p å s t a n d

1. Riksmeklingsmannens forslag av 20. april 1966, avsnitt A, I pkt. 1 - Generelt tillegg - endres til:

Alle voksne arbeidere gis med virkning fra 1. mai 1966 et generelt lønnstillegg på 28 øre pr. time (for ukelønte kr. 12,60 og for månedslønte kr. 54,60).

Unge arbeidere og lærlinger gis fra samme tidspunkt et tillegg på 19 øre pr. time, kr. 8,55 pr. uke og kr. 37,05 pr. måned.

2. Riksmeklingsmannens forslag av 20. april 1966, avsnitt B - Sykelønnsordningen, III, endres til:

Fra det tidspunkt den offentlige sykestrygd integreres i folkestrygden, dog senest fra 1. april 1968, gjennomføres følgende endringer:

- a) Antall karensdager nedsettes fra 9 til 6.
- b) Det gjennomføres en forhøyelse av dagpengene således at de samlede dagpenger fra den offentlige sykestrygd og fra tilleggstrygden utgjør ca. 90 prosent av den trygdedes netto arbeidsinntekt (bruttoinntekt med fradrag av ordinære trygdepremier, ordinært skattetrekk og fagforeningskontingent.)

Twist om gjennomføringen av denne bestemmelse avgjøres etter siste avsnitt i denne protokoll.

3. For øvrig stadfestes Riksmeklingsmannens forslag av 20. april 1966.

Norsk Arbeidsgiverforening har lagt ned følgende

p å s t a n d

Riksmeklingsmannens forslag av 20. april 1966 stadfestes, dog således at lønnstilleggene for 1966 trer i kraft fra avsigelsen av Lønnsnemndas kjennelse.

Under lønnsnemndbehandlingen har sjefdirektør Erik Brofoss og forskningssjef Odd Aukrust vært innkalt og gitt en redegjørelse om aktuelle økonomiske forhold.

## Rikslønnsnemndas merknader

Da Rikslønnsnemndas stilling som selvstendig institusjon har vært fremhevet i den offentlige diskusjon omkring årets lønnsoppgjør, finner en grunn til å nevne at dens oppgave i interessetvister ikke har vært omtvistet siden den gjeldende lønnsnemndsordning trådte ikraft 1.januar 1953. Det har vært på det rene at den skal treffe en selvstendig realitetsavgjørelse innenfor den ramme partene selv har trukket opp og på grunnlag av de opplysninger som fremkommer under sakens behandling i Lønnsnemnda. Det har i dette tidsrom vært behandlet en del tvister etter at anbefalte meglingsforslag var blitt forkastet ved avstemning. Omkring halvparten av avgjørelsene har gått ut på stadfestelse, og resten på en eller flere endringer i forslaget etter en konkret vurdering. I den foreliggende sak er det ikke gjort gjeldende noe annet syn på dens oppgave.

Begge parter har påstått den overveiende del av meglingsforslagets bestemmelser stadfestet for den nye tariffperiode. LO har påstått de generelle tillegg forhøyet med 10 øre og sykkelønnsordningen gjennomført tidligere enn foreslått, mens NAF har påstått at de lønnsforbedringer som etter forslaget forfalt 1.mai 1966, først skal få virkning fra Lønnsnemndas avgjørelse.

Ved avgjørelsen har de 5 medlemmer som har stemmerett delt seg i 4 fraksjoner. Strømme Svendsen stemmer for stadfestelse av meglingsforslaget uten endringer, Trygve Kleppe med den endring som av NAF påstått, Kai Knudsen og Reidar Danielsen for den endring at det generelle tillegg på 10 øre som etter forslaget skulle ha virkning fra 1.4.1967 skal skytes frem til 1.mai 1966, og Einar Strand for de endringer som LO har påstått. Knudsens og Danielsens standpunkt, som ligger mellom de andre fraksjoners, blir etter voteringen Lønnsnemndas avgjørelse.

Kai Knudsen og Reidar Danielsen vil bemerke:

Denne fraksjonen legger vekt på at det foreligger et forslag fra Riksmeglingsmannen, som har fått enstemmig anbefaling fra begge parters ansvarlige organer, og at det i vesentlig grad er blitt til etter langvarige forhandlinger mellom partene, med gjensidige innrømmelser innen et stort og komplisert tariffområde. Ingen av

Arnljot Strømme Svendsen voterer for stadfestelse av Riksmeglingsmannens forslag av 20. april 1966 og vil i den anledning bemerke:

Årets tariff- og inntektsoppgjør er det mest samordnede inntektsoppgjør man noensinne har hatt i Norge. Man regner med at det vil få konsekvenser for mellom 80 og 90 prosent av alle lønns-mottagere foruten de selvstendige i jordbruk og fiske, eller til-sammen grupper som tjener omtrent to tredjedeler av de personlige inntekter i landet.

Det samordnede oppgjør er stort sett et balansert oppgjør som er bygget opp etter noenlunde de samme hovedprinsipper, nemlig 1) at det gjelder for en 2-årsperiode og 2) at den samlede inntekts-økningen blir fordelt med omtrent  $2/3$  på det første året og  $1/3$  på det annet år. Riksmeglingsmannens forslag om de generelle tillegg for LO-NAF gjelder 18 øre pr. time fra 1. mai 1966 og 10 øre fra 1. april 1967. Forslaget for jordbruket går ut på et inntekts-tillegg på 148 mill. kr. i 1966 og 75 mill. kr. i 1967. Riksmeg-lingsmannens forslag for Staten og kommunene er mer konsentrert om det første året, fordi man her har hatt liten eller ingen inntekts-glidning siden siste oppgjør for to år siden. Det er derfor en nødvendig kompensasjon for å stå likt med de øvrige grupper.

Kjennelsen rokker etter min mening ved denne balansen i det samordnede oppgjøret når det flytter frem det generelle lønns-tillegget fra 1967 til 1966 for de grupper som faller inn under LO-NAF-oppgjøret. Ikke bare det, men kjennelsen innebærer dessuten en klar tilsidesettelse av den bedømmelse av situasjonen som Riksmeglingsmannen og forhandlerne for LO og NAF samt deres ansvar-lige organer har foretatt.

Kan det da sies at Rikslønnsnemnda på selvstendig grunnlag har kunnet foreta en grundig analyse og nyvurdering av situasjonen? Jeg mener nei. Tidligere mangeårig medlem av lønnsnemnd i Norge, professor Johan Einarsen, hevder i en artikkel i "Statsøkonomisk tidsskrift" for april i år at lønnsnemnd, organisert som uavhengig domstol, fremdeles kan ha en oppgave ved "mindre omfattende arbeids-tvister". Med dette mener han tvister der det gjelder å tilpasse lønningene for en enkelt gruppe arbeidstagere til et allerede fast-satt alminnelig lønnsnivå. Anderledes stiller det seg når tvisten gjelder fastleggelsen av det alminnelige lønnsnivå i samfunnet for

ett eller flere år fremover. En uavhengig og politisk uansvarlig lønnsnemnd bør ikke treffe avgjørelser av denne art, mener professor Einarsen.

Jeg vil føye til at Rikslønnsnemnda ikke er bygget opp for å kunne avgjøre på en forsvarlig måte slike spørsmål som får eller kan få avgjørende betydning for den økonomiske utvikling i landet i år fremover. Rikslønnsnemnda har intet utredningsapparat til sin disposisjon og har dessuten så kort tid på seg at det er komplett umulig å foreta noen selvstendig gjennomgåelse og etterprøving av de økonomiske forhold i landet og i Norges viktigste markeder, samt foreta nødvendige beregninger over konsekvensene av at man endrer lønn og inntekter for bestemte grupper. Hadde Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966 kunnet stå til Rikslønnsnemndas disposisjon, slik at man kunne ha fått en ajourføring og applisering av de modeller som Utvalget har latt oppstille i sin Innstilling av 22. januar d.å., ville Nemnda ha stått langt sikrere ved sin kjennelse.

Som forholdene nu en gang er hos oss i år, mener jeg at den danske praksis hvorved anbefalte forslag som forkastes av en eller begge parter i et oppgjør uten videre gjøres bindende (i Danmark i lovs form), også burde vært fulgt her.

Riksmeglingsmannens forslag for LO-NAF innebar at det fra 1. mai d.å. ville bli en samlet stigning i lønninger og sosiale utgifter for ca. 1/4 million arbeidstagere på 31.2 øre pr. time (generelt tillegg 18 øre, forbundsvise tillegg 9 øre, lavtlønnstillegg 4.2 øre).

Rikslønnsnemndas kjennelse plusser 10 øre i tillegg fra samme tidspunkt i år, hvilket innebærer at Riksmeglingsmannens forslag vil bli øket med ca. 32 prosent. Økningen gjelder tidsrommet 1. mai 1966 - 1. april 1967. Forslaget innebærer altså en betydelig forsterkning av en viktig komponent i prispresset i denne perioden og da særlig i de månedene vi nu har foran oss. Presset vil bli ytterligere forsterket ved de kjedevirkninger som forslaget vil utløse: for det første i forbindelse med jordbruksoppgjøret hvor man må vente at de <sup>ca. 30</sup> 75 mill. kroner som skulle vært gitt i 1967 blir flyttet frem til i år, og for det annet ved at oppgjøret for Statsfunksjonærene som også er betinget av oppgjøret LO-NAF, vil måtte plusses på tilsvarende. Riksmeglingsmannen vil være forpliktet til å kalle inn forhandlerne for statsfunksjonærene når kjennelsen i Rikslønnsnemnda foreligger.

Kjennelsen betyr en meget vidtgående innrømmelse av

LO's påstand for Nemnda når det gjelder de generelle tillegg. I tariffoppgjør pleier man litt grovt å regne med at et 10-øres-tillegg i neste år svarer til et 5-ørestillegg i inneværende år, altså:

Riksmegl.mannens forslag:	18 øre (1966) + 10 øre (1967)=	23 øre (1966)
Landsorganisasjonens påstand:	28 øre(1966)+ 10 øre(1967)=	33 " "
Kjennelsen:	18 + 10 øre (1966)	= 28 " "

Halvparten av påstanden skulle etter dette bli innvilget av Nemnda.

Hva betyr samfunnsøkonomisk denne fremskyvning av 10-øres-tillegget fra 1967 til 1966 inklusive de tilsvarende fremskyvninger / tillegg for jordbruket, statsfunksjonærene m.v.? Og videre: hvor meget tidligere vil Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks nå den nye "røde strek" 130 poeng enn hva ellers ville ha blitt tilfelle? Og når vil den neste grensen på 135 poeng bli nådd?

Med den snau tid og de begrensede hjelpemidler Rikslønnsnemnda har hatt til disposisjon, kan man ikke gi en gang tilnærmet eksakt svar på disse spørsmål. Men vi vet likevel nok til at man vil få et hopp opp på priskurven, som temmelig sikkert vil forrykke prognoser og planer i Nasjonalbudsjettet og skape en opphetet pris-situasjon. Er Rikslønnsnemnda beredt til å bære ansvaret for dette når den ikke selv har klarlagt de økonomiske følgene av sitt forslag? Etter min mening vil ikke Rikslønnsnemnda kunne fralegge seg ansvaret for det ekstra prispress og den inflasjonsstimulans som måtte bli følgen, eller overføre dette ansvar til landets finansmyndigheter.

I det følgende vil jeg gjøre rede for noen ytterligere resonnerer, som har fått meg til å anse Riksmeglingsmannens forslag som det beste forslaget forholdene tatt i betraktning:

1. Utredningsutvalgets (Aukrustutvalgets) beregninger tyder på at så sterke lønnsøkningalternativer som 10 prosent vil gi en konsumprisstigning på ca. 3.5 prosent (1965-66) og et betydelig fall i eierinntektene i konkurranseutsatte næringer, dvs. såvel importkonkurrerende som eksportkonkurrerende næringer eksklusive sjøfart.

Da man må regne med

- a) en svakere vekst i 1966 i de fire land i Europa som Norge særlig eksporterer til samtidig som våre hjemmemarkeder blir mer og mer konkurranseutsatte, og

b) at våre konkurranseutsatte næringers evne til å heve produktiviteten gjennom investeringer i maskiner og anlegg for å dekke inn lønnsøkningen blir svekket gjennom nedgangen i egenkapital og sterkt reduserte muligheter for fremmed opplåning,

blir situasjonen mer bekymringsfull enn på meget lenge.

2. Selv under ganske gode ytre og indre forhold, ville det være uråd å greie en så sterk produktivitetshjevning i løpet av ett års tid som de 28 ørene i generelle tillegg skulle tilsi, for å motvirke prisstigning og svekkelse av konkurranseevnen. 18 + 10 øre fordelt over to år ville gi mindre samlet prisutslag enn 28 øre gjennomført straks.
3. Arbeidstagerne er mer interessert i stabilere priser over 2-årsperioden enn at den "røde strek" brytes hurtig og kanskje gang på gang med 70 prosents inntektskompensasjon for hver omdreining. Presses det frem en overoptimal lønn til arbeidstagerne, gjør man dem en "bjørnetjeneste".
4. Den generelle knapphet på arbeidskraft som etter alt å dømme vil bli mer utpreget i 2-årsperioden enn tidligere, vil gi grunnlag for en sannsynlig sterkere lønnsglidning enn de 3.5 prosent som man har vært vant til i de siste år. Dette forhold skulle tilsi en spesiell aktsomhet i den generelle lønnspolitikk i år.

-----

TK/JS 14/6-1966

Trygve Kleppe - med tilslutning av Knut Isachsen - anfører:

Jeg er uenig i flertallets avgjørelse.

Riksmeglingsmannens forslag av 20/4 d.å. ble fremsatt etter langvarige og grundige forhandlinger, først mellom NAF og LO direkte, og derefter i meglingsmøter under Riksmeglingsmannens ledelse. Det ble enstemmig anbefalt av begge hovedorganisasjoners kompetente organer. Heri må utvilsomt ligge at begge parter mente at forslaget var så godt som det i den foreliggende situasjon var mulig å få det. Det er vel avveiet, og gir tariff-forbedringer både av økonomisk og sosial art.

Til tross for at forslaget ved uravstemning blant arbeidstakerne ble vedtatt av 22 av ialt 28 forbund, ble det allikevel forkastet fordi overvekten av nei-stemmer i 3 forbund var så stor at den mer enn oppveide de øvrige forbunds overskudd av ja-stemmer.

Denne forkastelse av forslaget gir, etter min mening, ikke noen umiddelbar foranledning til å foreta endringer i det.

Rikslønnsnevnda har både rett og plikt til å foreta en fri og selvstendig vurdering av forslaget, og til å stadfeste det eller endre det innenfor rammen av de påstander partene har nedlagt under prosedyren for Rikslønnsnevnda, hvis den kommer til det resultat at forslaget lider av åpenbare mangler eller feil. Det må etter min mening foreligge overordentlig tungtveiende grunner for at Rikslønnsnevnda skal foreta endringer i et av begge parter anbefalt forslag, og disse grunner må isåfall klart presiseres. Etter min oppfatning har ikke flertallet gitt noen slik begrunnelse i denne sak.

Å "flikke" på Riksmeglingsmannens forslag er etter min mening ytterst uheldig. Det bidrar til å svekke tilliden, både til meglingsinstitusjonen og til de to hovedorganisasjoner, og til å vanskeliggjøre det fremtidige forhandlings- og meglingsarbeide.

Forøvrig tiltrer jeg i alt vesentlig det som er anført av Strømme Svendsen i hans dissens.

Jeg stemmer for at Riksmeglingsmannens forslag stadfestes, dog således at ikrafttredelsen settes til 14. juni.



Rikslønnsnemndas medlem Einar Strand med tilslutning av Per Andersen vil fremholde:

En innrømmelse av inntektskrav kan slå ut i konsumprisindeksen på ulike måter for de enkelte grupper. Noen bedrifter og næringer vil kunne dekke lønnsøkninger helt eller delvis gjennom økt effektivitet. Andre tar sine inntekter gjennom økte priser og spesielle grupper får dekket sine inntektskrav både gjennom priser og offentlige tilskudd.

Når Regjeringen tar initiativ for å få i stand en samordning av inntekts- og prisoppgjørene, vil det hvile et særlig ansvar på Regjering og Storting. Myndighetene vil derved måtte bære et hovedansvar for hvilke virkninger et samordnet oppgjør bl.a. har på prisene. Såfremt resultatet av et samordnet oppgjør slår ut i et høyere prisnivå enn beregnet, måtte myndighetenes ansvar medføre at staten bl.a. setter i verk økonomiske virkemidler for at lønnstakerne kan opprettholde sin inntektsandel slik det er forutsatt under forhandlingene. Hvis våre myndigheter ikke tar denne konsekvens av sitt initiativ og sin delaktighet i et samordnet oppgjør, vil slike oppgjør ikke være mulige i fremtiden.

I forbindelse med årets samordnede oppgjør har Stortinget i egen lov vedtatt at hovedoppgjøret for lønnstakerne skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Rikslønnsnemndas oppgave er å foreta sin egen selvstendige vurdering av den økonomiske situasjon og på grunnlag av partenes prosedyre og påstander avgi en kjennelse som bygger på slik selvstendig vurdering. Med dette har ikke våre myndigheter frigjort seg fra sitt hovedansvar. De prispolitiske virkninger en kjennelse av Rikslønnsnemnda måtte utløse, er således en sak Stortinget må ta hele konsekvensen av. Dette er også kommet tydelig frem av det som ble uttalt under behandlingen av Lov om lønnsnemnd, både i inneværende år og i 1964. Man må legge vekt på at Rikslønnsnemndas kjennelse vil være et resultat fra to påstander som hver for seg bygger på ansvarlige realøkonomiske vurderinger.

De prispolitiske virkninger man hittil har kunnet trekke av det samordnede oppgjør 1966, var kjent for våre myndigheter før meglingsforslaget ble forkastet. Prisivirkningene inntil da er delvis forårsaket av de forhandlinger staten førte med ulike inntektskrevende grupper, ikke minst jordbruket. LO's påstand overfor Rikslønnsnemnda om endringer i Riksmeglingsmannens forslag som ble forkastet, representerer bare en liten del av det samordnede oppgjøret.

Da LO's representantskap 6. og 7. januar 1966 trakk opp retningslinjer for tariffrevisjonen inneværende år, ble kravene holdt innenfor en samlet kostnadsramme på omlag 8 % basert på en 1-årig avtale. Den vurdering som lå til grunn for denne kostnadsramme var bygget på analyser av landets økonomiske situasjon, på den produksjonsøkning vi har hatt siden Lønnsnemndas kjennelse av 1964, hvilken produksjonsøkning en kan vente i de nærmeste år og vår konkurransevne med utlandet. LO's oppfatning var at kravene lå innenfor den mulighet samfunnet burde ha for bl.a. å holde et prisnivå som ga lønnstakerne en rimelig real-lønnsbedring. Under forhandlingenes gang ga Norsk Arbeidsgiverforening uttrykk for andre synspunkter på den økonomiske utvikling. Det kompromiss som fremgår av det anbefalte meglingsforslag som ved uravstemning ble forkastet av LO's medlemmer, er bl.a. et uttrykk for de ulike syn partene hadde under forhandlingene.

LO har på nytt hevdet sitt syn på den økonomiske utvikling overfor Rikslønnsnemnda og gitt uttrykk for at det ikke er inntrådt noe som har endret det grunnlag LO bygget opp sitt krav på under forhandlingene.

Dette medlem av Rikslønnsnemnda konstaterer at det under behandlingen av saken i nemnda er kommet frem synspunkter som til dels har styrket LO's prosedyre om at det er samfunnsøkonomisk dekning for LO's krav. De krav som fremgår av LO's påstand, en økning av det generelle tillegg på 10 øre pr. time samt endring av sykkelønnsordningen slik at opptrappingen av tilleggssykepengene avsluttes i 1968, ligger innenfor LO's opprinnelige krav på omlag 8 %. For at lønnstakerne skal kunne opprettholde sin inntektsandel, er det nødvendig at LO's påstand om forhøyelse av det generelle tillegg blir tatt til følge ikke minst fordi man nå bygger på en 2-årig avtale.

Når det gjelder kravet om en hurtigere opptrapping av dagpengesatsene i tilleggssykeordningen, peker dette medlem på at en imøtekommelse av dette ikke vil innebære noen prispolitiske virkninger i inneværende tariffperiode. På den annen side ville det ha den største betydning om de intensjoner partene bygger på, om å slette ut den bestående forskjell hva angår lønn under sykdom, ble foretatt i 1968. Dette medlem stemmer derfor for at LO's påstand tas til følge.

S L U T N I N G

Riksmeklingsmannens forslag stadfestes med følgende endringer:

I

Det generelle tillegg under A II 1967 gis virkning fra 1. mai 1966.

II

II 1967, 1 generelt tillegg utgår.

III

I de protokoller som er nevnt i forslaget punkt H 1 c, d, e og g gjøres følgende endringer:

H 1 c Standardavtalen og d avtalen for kjøttbedrifter

1. De lønnstillegg som ifølge protokoll av 20. april 1966 skulle gis på samtlige satser fra 1. mai 1966 heves fra dette tidspunkt med kr. 20,- pr. måned.
2. Funksjonærer med mer enn 3 års og mindre enn 5 års øvelse i gr. I og mer enn 4 års og mindre enn 8 års øvelsestid i gr. II gis et tillegg på kr. 80,- pr. måned fra 1. mai 1966
3. Funksjonærer med en øvelsøstid på mer enn 5 år i gruppe 1, 8 år eller mer i gruppe II, og som har personlige lønninger utover de tarifferte garantisatsene gis et tillegg på 6% minst kr. 90,- pr. mnd. fra 1/5 1966 hvis de ikke oppnår en slik forhøyelse eller en større forhøyelse som følge av de nye lønnsatser i tariffavtalen.  
For funksjonærer i gruppe 3 med personlige lønninger gjennomføres tilsvarende regulering.

H 1 d - bakerioverenskomsten.

De lønnstillegg som ifølge protokoll av 20. april 1966 skulle gis på samtlige satser fra 1. mai 1966 heves med kr. 20,- pr. måned fra samme tidspunkt.

H l e (SAS).

For denne avtalen gjennomføres i prinsippet de samme endringer som er omhandlet under H l c.

H l g Hotell og Restaurant.

For denne avtalen gjennomføres de samme endringer som er nevnt foran under H l c.

De tillegg som var forutsatt gitt fra 1. april 1967 bortfaller.

H l f.

I protokoll av 20. april 1966 skal det generelle tillegg gjeldende for hele tariffperioden gis pr. 1. mai 1966 med 5 1/2 %.

I de overenskomster som følger arbeideravtalene i vedkommende fag gjennomføres tilsvarende endringer.

IV.

J. Ikrafttreden.

Overenskomstene trer i kraft fra 14. juni 1966. For arbeidere som er ansatt i bedriftene denne dag, skal forhøyelsene av tid- og akkordlønn gjøres gjeldende fra 1. mai 1966. Det foretas ikke omregning og etterbetaling for overtidstillegg, skifttillegg m.v. for arbeide som er utført i tiden mellom 1. mai og 14. juni.

V.

1. Norsk Arbeidsgiverforenings tilleggpåstand i tvist mellom Papirindustriens Arbeidsgiverforening og Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund for kraftstasjonsbetjeningen i papirindustrien:

Riksmeglingsmannens forslag av 25. april 1966 stadfestes.

2. Norsk Arbeidsgiverforenings tilleggpåstand i tvist mellom Papirindustriens Arbeidsgiverforening og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund for laborantene ved Hunsfos Fabrikker:

Riksmeglingsmannens forslag av 20. april 1966 stadfestes.

Kai Knudsen.

Reidar Danielsen. Arnljot Strømme Svendsen. Einar Strand.

Trygve Kleppe. Per Andersen. Knut Isachsen.